

رابطه خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران

اشرف سادات تاج زاد قه‌ی^۱
ابوطالب سعادت‌ی شامیر*

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران انجام شده است. روش تحقیق حاضر از نوع تحقیقات همبستگی است. به این منظور از بین کلیه دانشجویان کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ نمونه‌ای به حجم ۲۹۰ نفر به صورت در دسترس انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های خلاقیت هیجانی آوریل (۱۹۹۴)، پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر و آدامز (به نقل از بختیاری، ۱۳۷۵) و پرسشنامه سازگاری اجتماعی بل (۱۹۶۱) استفاده شد. نتایج این پژوهش با استفاده از رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0.001$)

کلیدواژه: خلاقیت هیجانی، خودکارآمدی، سازگاری فردی و اجتماعی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران ایران
^۲ استادیار گروه روان‌شناسی تربیتی و شخصیت دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران ایران
Email: seadatee@srbiau.ac.ir (نویسنده مسئول)

مقدمه

افراد در مواجهه با شرایط جدید و تغییراتی که در زندگی آنان روی می‌دهد، با دامنه‌ای از چالش‌ها رو به رو می‌شوند که نحوه سازگاری و خودکارآمدی آنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. ورود به دانشگاه با دامنه‌ای از منابع فشارزای تحصیلی، مالی، ارتباطی، اجتماعی، دوری از خانواده و ... همراه است (ماتسوماتو و لیروکس، ۲۰۰۳) و دانشجویان در ارتباط با این شرایط ممکن است دچار ناکامی‌ها، تعارض‌ها، فشارها، ناسازگاری‌هایی شده و درقبال این عوامل فشارزا، گستره‌ای از واکنش‌های جسمانی و روانشناختی را نشان می‌دهد (شکری، کدیور، زین‌آبادی، گراوند، ۱۳۸۸). پژوهشگران بر این باورند که در سالهای اول ورود به دانشگاه خودکارآمدی و خلاقیت هیجانی از اهمیت خاصی برخوردار است و شاید بتوان ناکامی‌های طول تحصیل را با این موضوع مرتبط دانست. همچنین در بررسی توانایی سازگاری بهتر با شرایط، استفاده به موقع از هیجان‌ات و خلاقیت هیجانی را مهمترین عوامل سازگاری فردی - اجتماعی دانسته‌اند.

سازگاری فردی-اجتماعی شاخه‌ای از علوم انسانی و علمی نسبتاً جوان است که بعد از پیدایی و رشد سازگاری عمومی و جامعه‌شناسی به عنوان دانشی نو مطرح شده و این سازگاری اجتماعی از راه رسیده و نو پا می‌تواند دیواری سخت از سازگاری و جامعه‌شناسی باشد که به مطالعه فرد (رفتارها و نگرشها، باورها، ...) در محیط اجتماعی می‌پردازد زیرا افراد به خاطر وابستگی‌هایشان به جامعه و پیوندهایشان با گروه‌های مختلف اجتماعی که دارد از آنها متاثر می‌شود و بر آنها اثر نیز می‌گذارد از این رو سازگاری اجتماعی می‌تواند در جنبه‌های گوناگون زندگی اجتماعی مورد استفاده گیرد (عبدلی و همکاران، ۱۳۸۸).

در تعیین چگونگی ارتباط میان عوامل انگیزشی و شناختی با سازگاری، رویکردهای شناختی اجتماعی که تعیین‌کننده‌های عمل را از لحاظ شناختی و انگیزشی بررسی می‌کنند، بسیار مورد توجه قرار گرفته‌اند (لواسانی، حجازی، خضری‌آذر، ۱۳۹۱). خلاقیت هیجانی، خودکارآمدی از جمله این عوامل هستند. خودکارآمدی شالوده‌ی پرورش سایر مهارت‌های مدیریتی است. در حقیقت یک تناقض جالب در رفتار انسان وجود دارد و آن این که با شناخت خویش می‌توانیم دیگران را بشناسیم و با شناخت دیگران می‌توانیم خود را بشناسیم. موفقیت انسان در دستیابی به زندگی بهتر فردی و اجتماعی و عملکرد مطلوب سازمانی، به شناخت و برداشت او از چگونگی نقاط ضعف و قوت توانایی‌ها و قابلیت‌های مدیریتی او بستگی دارد (الوانی، ۱۳۸۱).

در تعامل بین شخص و محیط، یکی از مهمترین مؤلفه های تأثیرگذار، خودکارآمدی است. قضاوت افراد در مورد توانایی هایشان برای سازماندهی و اجرای « خودکارآمدی عبارت است از یک سلسله کارها برای رسیدن به انواع عملکردهای تعیین شده (بندورا ، ۱۹۸۶؛ به نقل از پنتریچ و گروت ۱۹۹۰، در نظریه شناخت اجتماعی بندورا به نقش اعتماد به نفس در انجام رفتارهای مطلوب، اشاره شده و خودکارآمدی را پیشنیازی برای تغییر رفتار می داند. افرادی که خودکارآمدی پایینی دارند با احتمال کمتری سعی می کنند رفتاری را که برایشان عادت شده است، تغییر دهند (بندورا ۲۰۰۵؛ بندورا، ۱۹۹۰؛ کوین ، جانیتا و النور، ۲۰۱۳). باورهای خودکارآمدی، به اعتقاد هر فرد در مورد توانایی های خود برای تولید نتایج موردنظر به هنگام انجام فعالیت های خاص و پیگیری هدف ها اشاره می کند(بندورا، ۱۹۷۷؛ نقل از میلر، ۲۰۰۹).

شانک و پاچارس^۵(۱۹۹۶)؛ شانک و کوکس(۱۹۸۶) با مطالعه طولی و کنترل شده ای که انجام دادند همگی به این نتیجه رسیدند که نه تنها دانشجویان بلکه تمامی افراد در همه مقاطع زندگی خویش زمانی که با محیط خود سازگارتر بودند از خودکارآمدی سازشی بیشتری هم برخوردار بودند. باورهای خودکارآمدی بر طرز تفکر افراد ، چگونگی رویارویی با مسائل ، خلاقیت هیجانی ، تصمیم گیری ، مقابله با استرس و افسردگی تأثیر می گذراند (بندورا و لوک ۲۰۰۳). چیمرز ، هیو گارسیا (۲۰۰۱) در مطالعه طولی خود که در مورد خودکارآمدی و عملکرد و سازگاری دانشجویان سال اول انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بین خودکارآمدی و سازگاری دانش آموزان ارتباط معنادار وجود دارد. یوسلیزا^۹(۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه خودکارآمدی ، حمایت اجتماعی با سازگاری دانشجویان دانشگاه بین المللی مالزی انجام داد نمونه ای شامل ۱۸۵ نفر از دانشجو از کشورهای مختلف همسایه به پرسشنامه های مربوطه پاسخ دادند که یافته ها نشان داد خودکارآمدی باعث افزایش سازگاری دانشجویان می شود. بنابراین با توجه به موارد بیان شده این سوال اساسی مطرح می شود: آیا رابطه معناداری بین خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با سازگاری فردی و اجتماعی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران وجود دارد؟

1 Enrich, P. R. and De Groot, E. V

2 Bandura,

3 Queenie, M., H., K., Janita, P., C., C., Eleanor, A., H.

4 Miller, S. M.

5 Shunk & Pajares

6 Shunk & Cox

7 Locke

8 Chemers & Garcia

9 Ysliza

روش‌شناسی

روش این پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ که تعداد ۳۵۰۰ نفر بودند. حجم نمونه مطابق با جدول مورگان، ۲۷۸ نفر که به علت احتمال ریزش ۲۹۰ نفر در نظر گرفته شد. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. بدین صورت که تمامی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد که حاضر به همکاری بودند به عنوان نمونه در دسترس انتخاب شدند و از آنها خواسته شد پرسشنامه‌های پژوهش را تکمیل کنند. در این پژوهش جهت جمع‌آوری اطلاعات از ۳ پرسشنامه استفاده شد.

کارول توماس (۱۹۸۹) در ایالات متحده پرسشنامه خلاقیت هیجانی را جهت ارائه پایان‌نامه تحصیلی خود برای دریافت درجه کارشناسی ارشد براساس نظریه خلاقیت هیجانی آوریل (۱۹۸۴) طراحی و رواسازی نمود. سپس این مقیاس توسط آوریل و همکاران (۱۹۹۱ تا ۱۹۹۹) طی چندین مرحله اجرا، بازنگری و تحلیل عاملی شد که نهایتاً در آخرین تحقیق آنان در جامعه ایالات متحده از ۵۰ مورد، ۳۰ مورد به سنجش موقعیت‌های سه گانه اصلی و یک موقعیت فرعی، کارایی، و ۲۰ مورد موقعیت‌های خنثی را در نظر می‌گیرد. این مقیاس، یک مقیاس ممداد کاغذی است که در یک مقیاس پاسخی ۵ درجه ای لیکرت^۱، از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق درجه بندی شده است و میزان موافقت آزمودنی در زمینه مطابقت رفتارش، را در موقعیت‌های سه گانه «نوگرایی»، «آمادگی»، «اعتماد» در ابزار رفتارهای هیجانی نشان می‌دهد.

مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر و مادوکس^۲ (۱۹۸۲) برای بررسی خودکارآمدی عمومی دارای ۱۷ گویه است. این مقیاس سه جنبه از رفتار شامل ۱- میل به آغازگری رفتار ۲- میل به گسترش تلاش برای کامل کردن تکلیف ۳- مقاومت در رویارویی با موانع را اندازه‌گیری می‌کند و به صورت لیکرتی (۱ الی ۵) نمره گذاری می‌شود. شرز و دیگران (۱۹۸۲) و شرز و آدامز (۱۹۸۳) مقیاس ۱۷ سوالی عمومی را برای اندازه‌گیری "یک مجموعه کلی از انتظاراتی که افراد به موقعیت‌های جدید می‌برند" توسعه دادند. این مقیاس اکثراً برای اندازه‌گیری خودکارآمدی عمومی مورد استفاده قرار گرفته است.

1 Lykert

2 Shrr & Maddox

پرسشنامه سازگاری در سال ۱۹۶۱ توسط پروفسور بل تدوین شد. وی در زمینه سازگاری، دو پرسشنامه ارائه کرده است که یکی مربوط به دانش‌آموزان و دانشجویان و دیگری برای بزرگسالان است که از یکصد و شصت عبارت تشکیل شده است. این فرم پنج سطح اندازه‌گیری جداگانه سازگاری شخصی و اجتماعی را در بر می‌گیرد که عبارتند از: (۱) سازگاری در خانه، (۲) سازگاری تندرستی، (۳) سازگاری اجتماعی، (۴) سازگاری عاطفی، (۵) سازگاری شغلی. فرم حاضر فقط بخش سازگاری اجتماعی را شامل می‌شود.

یافته‌ها

نمونه پژوهش حاضر را ۲۹۰ نفر از دانشجویان کارشناسی دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات تهران تشکیل دادند. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهشی در جدول ۱ ارائه شد. جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص		وضعیت عنوان	ماهیت متغیرها
SD انحراف استاندارد	\bar{X} میانگین		
۳/۷۶	۱۱/۳۸	آمدگی	خلاقیت هیجانی
۶/۴۹	۲۹/۳۱	نوگرایی	
۵/۹۶	۲۰/۰۶	کارایی	
۱۱/۲۹	۲۶/۲۱	اصالت	
۸/۹۲	۵۱/۹۳	خودکارآمدی	
۴/۳۲	۱۸/۶۶	سازگاری اجتماعی	

نتایج درج‌شده در جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین آمدگی، نوگرایی، کارایی و اصالت به ترتیب ۱۱/۳۸، ۲۹/۳۱، ۲۰/۰۶ و ۲۶/۲۱ می‌باشد. همچنین برای متغیر سازگاری اجتماعی و خودکارآمدی ۱۸/۶۶ و ۵۱/۹۳ می‌باشد. نتایج بین خودکارآمدی و خلاقیت هیجانی با سازگاری اجتماعی نشان داد که در بهترین مدل پیش‌بینی (مدل دوم) مقدار ضریب همبستگی چندگانه متغیرهای پیش‌بین با سازگاری اجتماعی برابر با ۰/۴۳ بوده که نشان‌دهنده رابطه در حد متوسط بین متغیرهای پیش‌بین و متغیر ملاک (سازگاری اجتماعی) بود. مقدار ضریب تعیین برابر با ۰/۱۸ بوده و بیانگر این مطلب بود که ۱۷ درصد از تغییرات سازگاری اجتماعی متغیرهای پیش‌بین مربوط بود. در مجموع

شاخص‌های تحلیل واریانس، معنی‌دار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها را نشان داد که سطح معناداری کوچک‌تر از $P=0/01$ آن را تأیید کرد. نتایج بین خلاقیت هیجانی و سازگاری اجتماعی نشان داد که میان خلاقیت هیجانی و سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری در سطح کوچک‌تر از $0/05$ وجود داشت. بر این اساس فرضیه دوم در پژوهش حاضر تأیید شد. بدین معنی که خلاقیت هیجانی و سازگاری اجتماعی رابطه داشت و با افزایش نمرات خلاقیت هیجانی، سازگاری اجتماعی دانشجویان نیز افزایش یافت. نتایج بین خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی نشان داد که میان خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری در سطح کوچک‌تر از $0/01$ وجود داشت. بر این اساس فرضیه سوم در پژوهش حاضر تأیید شد. بدین معنی که خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی رابطه داشتند و با افزایش نمرات خودکارآمدی، سازگاری اجتماعی دانشجویان نیز افزایش یافت.

بحث و نتیجه گیری

در پاسخ به رابطه بین خودکارآمدی و خلاقیت هیجانی با سازگاری اجتماعی نتایج جدول ۲ نشان داد که در بهترین مدل پیش‌بینی (مدل دوم) مقدار ضریب همبستگی چندگانه متغیرهای پیش‌بین با سازگاری برابر با $0/43$ بوده که نشان‌دهنده رابطه در حد متوسط بین متغیرهای پیش‌بین و متغیر ملاک (سازگاری) بود. مقدار ضریب تعیین برابر با $0/17$ بوده و بیانگر این مطلب بود که ۱۷ درصد از تغییرات سازگاری فردی اجتماعی به متغیرهای پیش‌بین مربوط بود. در مجموع شاخص‌های تحلیل واریانس، معنی‌دار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها را نشان داد که سطح معناداری کوچک‌تر از $P=0/01$ آن را تأیید کرد که در بهترین مدل پیش‌بینی برای سازگاری اجتماعی، خلاقیت هیجانی ($\beta=0/33$) و خودکارآمدی ($\beta=0/20$) قادر به پیش‌بینی متغیر ملاک بودند. خلاقیت هیجانی بیشترین سهم را در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی دارا بود، بنابراین فرضیه اصلی مبنی بر وجود رابطه بین خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با سازگاری فردی اجتماعی تأیید شد.

در پاسخ به رابطه بین خلاقیت هیجانی و سازگاری اجتماعی نتایج جدول ۳ نشان داد که بین خلاقیت هیجانی و سازگاری فردی-اجتماعی رابطه آماری مثبت و معناداری در سطح کوچک‌تر از $0/05$ وجود داشت؛ بنابراین فرضیه مبنی بر وجود رابطه خلاقیت هیجانی و سازگاری فردی-اجتماعی تأیید شد سازگاری فردی اجتماعی در افراد دارای خلاقیت هیجانی موجب تمرکز بالا در این افراد شد و مانع تنش شد. این افراد موقعیت‌های مبهم و دوگانه را به عنوان یک رویداد معمولی تعریف

کردند و ضمن مبارزه با شرایط تنش زا و موقعیت های مبهم آنها را حل کرده واز این طریق بر تجربیات مثبت زندگی خود افزودند.

در پاسخ به رابطه بین خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی نتایج جدول ۴ نشان داد که بین خودکارآمدی و سازگاری فردی-اجتماعی رابطه آماری مثبت و معناداری در سطح کوچکتر از ۰/۰۵ وجود داشت؛ بنابراین فرضیه مبنی بر وجود رابطه خودکارآمدی و سازگاری فردی-اجتماعی تأیید شد.

منابع

- ابوالقاسمی، عباس، احمدی، محسن، و کیامرثی، آذر. (۱۳۸۶). بررسی ارتباط فراشناخت و کمال‌گرایی با پیامدهای روانشناختی در افراد معتاد به مواد مخدر. *مجله تحقیقات علوم رفتاری*، ۷۳-۷۹.
- اقدمی باهر، علیرضا، نجاریور استادی سعید، لیوارجانی شعله. (۱۳۸۸). بررسی رابطه احساس خودکارآمدی با فرسودگی شغلی در بین کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. *فصلنامه علوم تربیتی*، سال دوم. ۷: ۹۹-۱۱۹.
- بدری گرگری، رحیم. (۱۳۸۴). سندرم روان‌شناختی فرسودگی شغلی معلمان و مکانیزم‌های مقابله‌ای. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- عبدلی بهروز، فارسی علیرضا، علیخانی راد علی، ملک شاهی مریم. (۱۳۸۸). بررسی ارتباط خودکارآمدی و هوش هیجانی با عملکرد مردان گلبالیست لیگ برتر. *فصلنامه المپیک*، سال سیزدهم، شماره ۴
- کرمی، جهانگیر، زکی بی، علی، رستمی، سمیرا (۱۳۹۱). نقش باورهای فراشناخت و خودکارآمدی در پیش‌بینی هراس اجتماعی دانش‌آموزان پسر سال سوم متوسطه شهر کرمانشاه. *مجله روان‌شناسی مدرسه بهار*. دوره اول. شماره اول. صفحات ۴۵-۴۸.
- نادری عزت‌الله، سیف‌نراقی مریم. (۱۳۸۵). روش‌های تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی. تهران: انتشارات ارسباران.

Reference

- Bandura, A. (1990). Selective activation and disengagement of moral control. *Journal of Social Issues*, 46(1): 27-46.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy and health behaviour. In A. Baum, S. Newman, J. Wienman, R. West, & C. McManus (Eds.), *Cambridge handbook of psychology, health and medicine*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (2005). The primacy of self-regulation in health promotion transformative mainstream. *Journal of Applied psychology and International Review*, 54(2): 245-254.
- Chan, D.W. 2003. Multiple intelligence and perceived self – efficacy among chine secondary school teachers in Hong Kong. *Educational psychology, university of Hong Kong* 23,5.
- Miller, S. M. (2009). The measurement of self-efficacy in persons with spinal cord injury: psychometric validation of the mooring self-efficacy scale. *Journal of Disability and Rehabilitation*, 31(12) : 988-993.
- Pintrich, P. R. and De Groot, E. V. (1990). Motivation and self – regulated learning. *Journal of Educational psychology*. vol, 82 p. 33-40- *Psychology Review*, 28, 592-612.
- Queenie, M., H., K., Janita, P.,C., C., Eleanor, A., H. (2010). Examining the Relationships between Condom Use Self-efficacy and Condom Use among Mainland Chinese Sex Workers in Hong Kong. *Journal of Nurs Sci*, 2010,28(2) :23 - 32.

The relationship between emotional creativity and self-efficacy with individual and social adjustment of students of Islamic Azad University, Tehran Research Science Branch

Ashraf Sadat Tajzade Ghai ¹

Abotaleb Saadati Shamir ^{*}

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relationship between emotional creativity and self-efficacy with individual and social adjustment of students of Islamic Azad University, Tehran Research Sciences Branch. The method of this research is correlational research. For this purpose, among all undergraduate students of Islamic Azad University, Research Branch of Tehran in the academic year of 1995-94, a sample of 290 people was selected as available. To collect data, a questionnaire April's Emotional Creativity (1994), Sherer and Adams General Self-Efficacy Inventory (Bakhtiari, 1996) and Bell's Social Adjustment Inventory (1961). The results of this study, using regression and Pearson correlation coefficient, showed a positive and significant correlation between emotional creativity and self-efficacy with the individual and social adjustment of students ($p < 0.001$)

Keywords: Emotional creativity, Self-efficacy, Individual and social adaptability

¹ Graduate Student, Educational Psychology, Islamic Azad University, Tehran University of Science Sciences

² Assistant Professor of Educational Psychology and Personality of Islamic Azad University, Tehran University of Science Sciences (Author) Email:seadatee@srbiau.ac.ir